

บันทึก

เรื่อง การจดทะเบียนการหย่า กรณีภริยาไม่ได้แก้คำนำนามและมิได้ใช้ชื่อสกุลของสามี

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือที่ มท ๐๓๑๐.๒/๙๔๔๗ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า นายอภิชาติ เกิดผล ทนายความของ ฝ่ายหญิงได้มีหนังสือขอให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณากรณีการจดทะเบียนการหย่าโดยความ ยินยอม ซึ่งผู้ร้องฝ่ายหญิงได้จดทะเบียนสมรสแต่ไม่ได้แก้คำนำนามและใช้ชื่อสกุลตามสามีให้ ถูกต้อง ซึ่งนายทะเบียนได้แนะนำให้ฝ่ายหญิงแก้ไขคำนำนามจาก “นางสาว” เป็น “นาง” ตาม หนังสือสำนักทะเบียนกลางที่ มท ๐๔๐๒/๙๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๑ เสียก่อน จึงจะรับจด ทะเบียนหย่าให้ แต่นายอภิชาติฯ มีความเห็นว่า การเปลี่ยนคำนำนามไม่ได้เป็นเงื่อนไขของการจด ทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมตามมาตรา ๑๕๑๔ และมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การที่นายทะเบียนปฏิเสธการจดทะเบียนการหย่าให้กับผู้ร้องจึงเป็นการ จำกัดสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของชายและหญิงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเห็นว่าสมควรพิจารณาว่าหนังสือสำนักทะเบียนกลางดังกล่าว สมควรจ ะไว้เป็นแนวทางปฏิบัติหรือไม่และควรมีแนวทางปฏิบัติสำหรับกรณีของผู้ร้องอย่างไร

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ในกรณีมีผู้ร้องประสงค์จะขอจด ทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายและมีหนังสือสัญญาหย่าถูกต้องตามมาตรา ๑๕๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือมีสำเนาคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดให้สามี ภริยาหย่าขาดจากกันมาแสดง นายทะเบียนก็ต้องตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ว่าครบถ้วน และถูกต้องหรือไม่ หากปรากฏว่าเอกสารใดไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง นายทะเบียนต้องแนะนำให้ผู้ร้องดำเนินการแก้ไขแล้วจึงจดทะเบียนการหย่าให้ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ร้องฝ่ายหญิงยังไม่ได้แก้คำ นำนามจาก “นางสาว” เป็น “นาง” และยังไม่ได้ใช้ชื่อสกุลตามสามี ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อ ๑ (ข) แห่งพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ และมาตรา ๑๒ แห่ง พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ นายทะเบียนจึงต้องรับคำร้องไว้แล้วถือปฏิบัติตามหนังสือ สำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๔๐๒/๙๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๑ และหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๖๘๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ โดยแนะนำให้ผู้ ร้องฝ่ายหญิงดำเนินการแก้ไขคำนำนามและชื่อสกุลให้ถูกต้อง ถ้าไม่สะดวกที่จะดำเนินการเอง นายทะเบียนก็จะดำเนินการให้ เมื่อได้แก้ไขคำนำนามและชื่อสกุลถูกต้องตามกฎหมายแล้ว นาย ทะเบียนจึงจะลงรายการในทะเบียนการหย่า (คร. ๖) รวมทั้งออกใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้แก่ผู้ร้องไว้เป็นหลักฐาน

เนื่องจากการปฏิบัติของนายทะเบียนดังกล่าวอาจกระทบถึงสิทธิของผู้ร้องในการ จดทะเบียนการหย่าหรือการใช้คำนำนามและชื่อสกุลของฝ่ายหญิงได้ กระทรวงมหาดไทยจึงขอ

หรือว่าความเห็นของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ เพื่อจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าวโดยรับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการปกครอง) และผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ) ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า นายอภิชาติ เกิดผล ซึ่งเป็นทนายความของฝ่ายหญิงไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลอันเป็นรายละเอียดของการสมรสและชื่อของคู่สมรส ทั้งนี้ เนื่องจากฝ่ายหญิงเกรงว่าอาจได้รับผลกระทบจากการให้ข้อมูลดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยประสงค์จะให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นทางกฎหมายโดยอาศัยข้อเท็จจริงตามกรณีที่ทำหใรมานี้เพื่อจะได้เป็นการวางแผนทางในการปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยต่อไป ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า เนื่องจากกรณีที่มีข้อเท็จจริงในทำนองเดียวกันนี้อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ดังนั้น หากจะได้มีการวินิจฉัยวางหลักกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติราชการในกรณีดังกล่าวแก่กระทรวงมหาดไทยไว้เป็นการทั่วไป ก็จะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติราชการ ดังนั้น จึงสมควรที่จะพิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องนี้ต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวแล้ว มีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งได้กำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสและบุตร ได้บัญญัติถึงเรื่องการหย่าโดยความยินยอมไว้ในมาตรา ๑๕๑๔^๑ และมาตรา ๑๕๑๕^๒ แต่เพียงว่า การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน และจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ไม่ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการจดทะเบียนการหย่าไว้แต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากในชั้นยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว แม้ว่าจะได้บัญญัติให้การสมรสและการหย่าจะต้องมีการจดทะเบียนไว้ก็ตาม แต่หลักเกณฑ์และวิธีการจดทะเบียนนั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันไว้เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งแยกต่างหากจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และได้มีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว เพื่อวางแผนทางการปฏิบัติงานของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๓ เป็นต้นมา ซึ่งในปัจจุบันได้แก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่ออกเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในทางทะเบียน และเพื่อประโยชน์ของคู่สมรสเองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น

^๑ มาตรา ๑๕๑๔ การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

^๒ มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

เจ้าหน้าที่ของคู่สมรส ที่จะได้ทราบว่าบุคคลที่เป็นสามีภริยากันนั้นได้ทำการสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วหรือไม่

เมื่อเป็นเช่นนี้ หากคู่สมรสประสงค์จะทำการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายตามสิทธิของตนที่ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ต้องยื่นคำขอต่อนายทะเบียน พร้อมหลักฐานการจดทะเบียนสมรส หนังสือสัญญาหย่า^๓ และหลักฐานที่เกี่ยวข้อง^๔ ซึ่งนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวย่อมมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการหย่าไว้และตรวจสอบหลักฐานว่าเป็นหลักฐานที่ถูกต้องหรือมีข้อความถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ ตามนัยข้อ ๒๐^๕ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรส ซึ่งได้แก่ ข้อ ๑ (ข)^๖ แห่งพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ค่านามสตรีพระพุทศักราช ๒๕๖๐ ที่

^๓ มาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ บัญญัติว่า

“การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมนั้น ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนเมื่อสามีและภริยาร้องขอและได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๙๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงต่อนายทะเบียนด้วย”

(หมายเหตุ ในปัจจุบัน มาตรา ๑๔๙๘ วรรคสองดังกล่าว คือมาตรา ๑๕๑๔ วรรคสอง)

^๔ ข้อ ๘ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดว่า

“ในการร้องขอจดทะเบียนหรือบันทึก ให้ผู้ร้องยื่นคำร้องตามแบบ คร.๑ และให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ สำหรับบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายหรือใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ร้อง

ถ้าผู้ร้องเป็นบุคคลต่างด้าวซึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหรือหลักฐานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งได้ ให้นายทะเบียนตรวจสอบเอกสารหรือหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ร้องเป็นใคร และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทยว่าด้วยการนั้นหรือไม่”

^๕ ข้อ ๒๐ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ให้นายทะเบียนชี้แจงผลของการจดทะเบียนการหย่าให้ผู้ร้องทราบ หากผู้ร้องยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้องทั้งสองฝ่าย หลักฐานการจดทะเบียนสมรส และหนังสือสัญญาหย่า

(๒) ลงรายการในทะเบียนการหย่า (คร.๖) และใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้ครบถ้วน สำหรับในกรณีที่ผู้ร้องทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน อำนาจการปกครองบุตร หรือเรื่องอื่น ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในช่องบันทึก

(๓) ให้ผู้ร้องและพยานลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร.๖)

(๔) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนการหย่า (คร.๖) และในใบสำคัญการหย่า (คร.๗)

(๕) มอบใบสำคัญการหย่า (คร.๗) ให้แก่ผู้ร้องฝ่ายละหนึ่งฉบับ

(๖) ดำเนินการตามข้อ ๓๙ และ ข้อ ๔๓

^๖ ข้อ ๑ สตรีทั่วไปทุกชั้นบรรดาศักดิ์ เว้นแต่ (๑) ผู้ที่เนืองอยู่ในราชตระกูล (๒) ผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์และราชทินนาม (๓) ผู้ที่จะได้ยกชั้นกล่าวโดยเฉพาะในข้อต่อไป

บัญญัติให้สตรีผู้ที่มีสามีแล้ว แต่สามีเป็นผู้ยังไม่มีบรรดาศักดิ์ ให้ใช้คำว่า “นาง” เป็นคำนำนาม และเอาชื่อสกุลของสามีเข้าประกอบ และมาตรา ๑๒^๗ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่บัญญัติให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามี ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนจึงย่อมจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องของรายละเอียดในทางทะเบียนตามที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดไว้ประกอบด้วย และในทางปฏิบัติของนายทะเบียน กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ เรื่อง การแก้ไขรายการ ในทะเบียนบ้าน^๘ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานของนายทะเบียนเอาไว้ เพื่อให้มีการแก้ไขคำนำนามและชื่อสกุลของหญิงมีสามีในทางทะเบียนในกรณีที่ได้มีการจดทะเบียนสมรสหรือได้มีการจดทะเบียนการหย่า นายทะเบียนจึงย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายที่จะดำเนินการแก้ไขทางทะเบียนให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงได้ไม่ว่าในเวลาใดๆ ดังนั้น ตามข้อหาหรือของกระทรวงมหาดไทย นายทะเบียนจึงมีอำนาจที่จะดำเนินการตามหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ เรื่อง การแก้ไขรายการ ในทะเบียนบ้านหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๔๐๒/๙๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๑ เรื่อง

ฯลฯ

ฯลฯ

(ข) ถ้าเป็นผู้ที่มีสามีแล้ว แต่สามีเป็นผู้ยังไม่มีบรรดาศักดิ์ ให้ใช้คำว่า “นาง” เป็นคำนำนาม แล้วเอานามสกุลของสามีเข้าประกอบ

ตัวอย่าง เช่น “นางม้วน เอเววัต” เป็นต้น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗ มาตรา ๑๒ หญิงมีสามี ให้ใช้ชื่อสกุลของสามี

^๘ ๑. ให้ถือว่าการแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนบ้านในกรณีเป็นการแก้ไขตามหลักฐานทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อตัว หรือชื่อสกุล เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการจากคำร้องที่มีผู้ยื่นขอตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

๒. นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจะดำเนินการแก้ไขทะเบียนบ้านในกรณีดังกล่าวในข้อ ๑. ก็ต่อเมื่อได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมสำเนาทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า หนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน หรือชื่อตัวเท่านั้น โดยให้หมายเหตุในทะเบียนบ้านตามระเบียบ พร้อมเก็บเอกสารดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานและจัดให้มีสมุดลงรายการตามแบบที่แนบมาพร้อมนี้ แล้วถือปฏิบัติการรายงานตามระเบียบที่กำหนดไว้ในเรื่องนั้น ๆ

๓. ให้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้ลงนามในฐานะนายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ต้องแจ้งนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้จดทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า ชื่อตัว หรือชื่อสกุล มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน โดยให้หมายเหตุเลขที่และวันที่ของหนังสือดังกล่าวในสมุดทะเบียน ค.ร. (หน้า ๒) ต้นหัวหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียนชื่อตัวและชื่อสกุล ในกรณีที่อยู่ต่างท้องที่ไม่สามารถนำส่งด้วยบุคคล ให้ส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน

๔. ให้เป็นความรับผิดชอบของนายทะเบียนอำเภอและนายทะเบียนท้องถิ่นตอบรับพร้อมแจ้งการดำเนินการให้นายทะเบียนตามข้อ ๓ ทราบทันที โดยถือการปฏิบัติว่าส่งหนังสือตามข้อ ๓. โดยอนุโลม

๕. ให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นแจ้งให้เจ้าบ้านที่บุคคลนั้นมีชื่ออยู่ทราบ เพื่อให้สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านมาแก้ไขรายการให้ถูกต้องตรงกัน

หรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๖๔๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการหย่า เพื่อให้มีการดำเนินการแก้ไขรายการทางทะเบียนให้ถูกต้องได้ก่อนจะดำเนินการจดทะเบียนการหย่าให้แก่คู่สมรสดังกล่าว ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่วางไว้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ พระราชกฤษฎีกาให้ใช้ค่านามสตรี พระพุทธศักราช ๒๔๖๐ และพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ฉะนั้น ความเห็นของกระทรวงมหาดไทยในเรื่องนี้จึงเป็นความเห็นที่ถูกต้องแล้ว ตราบเท่าที่ศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัยว่า กฎหมายที่กล่าวมานั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^๙

(ลงชื่อ) รองพล เจริญพันธุ์

^๙ มาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ในประเด็นขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ นี้ (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้เคยวินิจฉัยตามบันทึก เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ส่งพร้อมหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๖๐๑/๑๒๓๗ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ไว้ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

“บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติรองรับสิทธิของบุคคลให้มีความเสมอกันในทางกฎหมายมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับแรก และต่อมาได้มีการขยายความถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แต่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามียังคงกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติชื่อบุคคลฯ ตามแนวทางเดิมที่ให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลของสามีตลอดมาโดยมิได้มีการแก้ไขและไม่เคยมีการโต้แย้งว่าบทบัญญัตินี้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นที่เข้าใจว่าบทบัญญัตินี้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ให้เกิดความชัดเจนในทางทะเบียนราษฎร แต่วัฒนธรรมและจารีตประเพณีเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวไทยเคยปฏิบัติยึดถือกันมาอย่างไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ซึ่งตามวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของไทยก็สอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายดังกล่าว สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมิได้กำหนดหลักการในเรื่องนี้ขึ้นใหม่แต่ยังคงเป็นไปในแนวทางเดิมที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ จึงมิใช่เป็นเหตุผลที่จะต้องแก้ไขกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคลโดยอ้างว่าเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน”

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน สภาผู้แทนราษฎรได้รับหลักการแห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งมีหลักการทำนองเดียวกับที่คณะรัฐมนตรีได้เคยเสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) พิจารณาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และร่างที่รับหลักการนั้นกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

(นายรองพล เจริญพันธุ์)

รองเลขาธิการ ฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๔๓